

VATAN YAHUT SİLİSTRE

Namık Kemal

Öykü Vatan, millet sevgisi üzerine kurulu olan tiyatro eseri, İslam Bey'in gönüllü olarak orduya katılacağı bilgisi ile başlar. Zekiye kendisini seven İslam Bey'e karşı duygularını onun peşinden erkek kılığına girip, Silistre'ye kadar giderek gösterir. Silistre'de kuşatma altında kalırlar. İslam Bey yaralanınca ona Âdem ismini almış olan Zekiye ona bakar. Yaralı olduğu halde İslam, yanında Abdullah Çavuş ve Zekiye ile düşman cephanesini ateşlemek üzere giderler. Kazanılan savaşın zaferi sonucunda ayrıca babasını da bulan Zekiye'nin İslam ile duyguları mutluluk içinde yapılır.

Tema

Vatan Sevgisi Milli görüş açısından mühim bir noktada olan bağımsızlık duygusunun kendini bulduğu vatan sevgisi uğruna her şeyin yapılabilecek olmasını dile getirir.

Kişiler

İslam Bey İslam son derece vatan, millet duyguları hat safhada bir yurttaştır. Ölmeyi, şehit olmayı âşık olmaktan daha öte gören karakter bu anlamda son derece fedakâr davranır. Kendinden emin, cesur ve kahramanca tutumu kendisinin başarılı olmasını sağladığı için sevdiği kız olan Zekiye'nin de duygularını kabartarak, cepheye kadar takip etmesine vesile olur. Son derece hissiyatlı olan İslam Bey, son derece duygusal da bir karakterdir.

Zekiye Genel olarak Zekiye, vatansever ve milliyetçidir. Vatan aşkı duyan sevgilisine iştirmek için de olsa daha yaşı on beş olmasına rağmen cepheye gider. Kendini İslam Bey'e adayan Zekiye oldukça anlayışlıdır. Çok âşık bir yapı içerisinde görülen Zekiye, duygusal kararlar alarak yaşar. İnsanlara yardım etmekten hoşlanır, merhametlidir.

İslam Bey (Mantıklı)

Karakter İslam son derece vatan, millet duyguları hat safhada bir yurttaştır. Ölmeyi, şehit olmayı âşık olmaktan daha öte gören karakter bu anlamda son derece fedakâr davranır. Kendinden emin, cesur ve kahramanca tutumu kendisinin başarılı olmasını sağladığı için sevdiği kız olan Zekiye'nin de duygularını kabartarak, cepheye kadar takip etmesine vesile olur. Son derece hissiyatlı olan İslam Bey, son derece duygusal da bir karakterdir.

Aktiviteler İslam Bey vatan ile ilgili konuşmaktan ve kendini öne atmaktan hoşlanır. Cepheye savaşa katılmak durumu dışında gönüllü askerlik yapar.

Kişiler Genellikle Zekiye ile iletişimde olan karakter bulunduğu ortam gereği Abdullah Çavuş, Sıtkı Bey ve gönüllüler gibi askeri kişilerle iletişimdedir. Gönüllüleri sık sık yüreklendirmeye çalışarak, savaş için cepheye arkasından gelmelerini ister. Zekiye'ye ise âşiktir.

ÖRNEK ANILAR

Fedakar Vatan müdafaası için aşkını ve kendini tehlikeye atmayı göze alarak kendi duygularını ikinci plana alarak fedakarlık yapar. Vatana duyduğu aşk ile her şeyi yapmayı göze alır, hatta vatani uğruna fedakârlık yapmayanlardan yakını: "Vatan ki, herkesin hakkını, hayatını muhafaza ederken, onun muhafazası lazım gelince evlâd-ı vatani serhadde kırbaçla sürüyorlar. Vatan ki herkesin hakiki validesi iken, birçok adamlar sağlığında sütünden, hastalığında ilacından geçinmeye çalışıyor! Vatan ki her karış toprağı ecdadımızdan birinin kanıyla yoğrulmuş iken, kimse üzerine iki damla gözyaşı dökmek istemiyor! Vatan ki kırk milyon besliyor. Hâlâ uğruna isteyerek can verecek kırk kişiye malik olamamış."

Milliyetçi İslam Bey, ecdadının şanı şerefi için ölmeyi kafasına koyacak kadar milliyetçi ve güçlü duygulara sahiptir. Geçmişine verdiği değer onu daha da yürekli yapar ve cepheye gitmek üzere yola çıkarken şöyle konuşur: "Ölmek niyetiyle gidiyorum. Aylığım yok, isteyenler yanıma gelmesin. Yağma düşünmem, düşünenler etrafımdan çekilsin. Rahat aramam, arayanlar arkama düşmesin. Kurşundan, gülden korkmam, korkanlar karıların yanında otursun. Mümkün olsa bütün vatan kardeşlerime şu zayıf vücudumu siper edeceğim."

Kendinden Emin İslam Bey, maddi ya da manevi hiçbir beklenti içinde olmadan tüm iyi niyeti ile kendinden emin olarak vatanına bağlıdır. Neden savaştığını önemsemez, ne için savaştığı onun bilincinde daha önde gelir. Bu nedenle İslam şehitliği düşünce olarak kafasına koyar: "Ecdadımdan kırk iki şehit adı bilirim. Rahat döşeğinde ölmüş bir adam işitmedim."

Vatansever İslam Bey, vatan için ölmenin neden gerektiğine dair duygusal şeyler söyler. Ona göre vatan için ölmek demek, geleneksel ve doğal bir tepkidir: "Hiç nasıl olur ki, vatan tehlikede bulunsun da, ben evimde rahat oturayım? Hiç nasıl olur ki, devlet yerinden oynasın da ben mihlanmış gibi burada kalayım? Hiç nasıl olur ki, vatan sevgisi bu gün her şeyden kutsal olsun da ben yalnız senin aşkınla uğraşayım? Hiç nasıl olur ki, dünyada her şeyin ilerlediğini bilip dururken, ben babamdan, atalarımın aşağı kalayım? Vatan! Vatan! Vatan tehlikede diyorum... İşitmiyor musun?"

Duygusal Kendisini her ne kadar mantıklı kararlar alırken görse de bir yanı coşkulu bir şekilde duygusal kalakalmıştır. Zekiye'ye duyduğu masun aşkın kavuşamadığı hali onu ağlatmaya yeter bir hal alır: "Sus, Allah aşkına sus. Beni yetim çocuklar gibi başıra başıra ağlatacaksın. Bana yüreğimde ne varsa ortaya döktüreceksin. Yüreğimdeki sırları sana söylemeyeyim de kime söyleyeyim Zekiye'ciğim."

Zekiye (Uyumlu)

Karakter Genel olarak Zekiye, vatansever ve milliyetçidir. Vatan aşkı duyan sevgilisine işitmek için de olsa daha yaşı on beş olmasına rağmen cepheye gider. Kendini İslam Bey'e adayan Zekiye oldukça anlayışlıdır. Çok aşık bir yapı içerisinde görülen Zekiye, duygusal kararlar alarak yaşar. İnsanlara yardım etmekten hoşlanır, merhametlidir.

Aktivitelere Boş vakitlerinde kitap okuyan Zekiye cepheye gider ve insanlara her işin ucundan tutabileceğini anlatmaya çalışır. Cephede ihtiyacı olanlara yardımcı olur.

Kişiler Zekiye, İslam'ı çok beğendiği için âşık olur ve en fazla onunla konuşur veya iletişime geçer. Babası Sadık'ı da onun peşinden gittiğinde bulur. Erkek kardeşini, annesini, ninesini kaybetmiş olan Zekiye'nin sıkıntıları şöyle dursun, ona bakan, büyüten Hanife ile iletişimdedir.

ÖRNEK ANILAR

Fedakar Zekiye aşkı için İslam'ın peşinden cepheye giderek kendini tehlikeye atma fedakârlığını gösterir. Sevdiği adam, cepheye gitmek üzere yola çıkacakken içten içe kan ağlayan Zekiye ona bir şey demek yerine acısını içinde yaşayarak: "Onun vatani var. Vatanına hizmet edecek" diye düşünür.

Âşık Zekiye fikren her ne kadar vatanını sevse de İslam Bey'e duyduğu aşk her şeyden öte gelir. Sevgi dolu, aşkla çarpan kalbi onu tam olarak aşkın kollarına hapseder: "Ah, sen vatanını düşündükçe ne kadar büyüyorsan; ben de seni düşündükçe gönlümde o kadar büyüklük görüyorum. Söyle! Bana böyle sözler söyle. Sanki işittikçe hayatım artıyor, artıyor da vücudumdan taşacak gibi oluyor. Gönlümde güller açılıyor. Düşüncemde güneşler doğuyor.

Adanmış Hayatta hiçbir sevdiği kalmayan hepsini bir bir kaybeden Zekiye için İslam Bey'e duyduğu aşk çok önemlidir. Bu nedenle de bulduğu aşkı kaybetmeyi göze alamayarak adanmışlığı tercih eder: "Önceden yaşamak nedir bilmezdim; yine yaşamayı herkesten çok severdim. Şimdi hayatımın değerini iyice biliyorum. Yine senin için ölmeyi yaşamaya tercih ediyorum. Hakikatsiz, sen ölümü benden çok seviyorsun, ben de seni canımdan çok seviyorum."

Yardımsever Zekiye çevresine duyarlı bir kızdır. Hem İslam Bey'e hem de vatana yardım etme bilinci ile her konuda kendini öne atmaktan geri kalmaz. Düşman cephesine birilerinin gönderilmesi gerektiğini öğrenince : "İki kişi gerekiyorsa, biri de ben olurum" diyerek korkusuzca askerlere yardım etmeyi ister. Kendisinin hem dil bilmesi hem de kolay kılık değişebilmesi nedeniyle teklifi de kabul edilir.

Cesur Sevdiği, aşık olduğu adamın arkasından attığı her adımda sonunu düşünmeden, gözü kara bir halde kararlar alır. Verdiği kararlar da adeta İslam'ın vatan aşkına duyduğu aşk kadar kuvvetlidir: "Ben size canımı sunuyorum. Siz bana yaşımın küçüklüğünü söylüyorsunuz. Buraya adam öldürmek için mi geldiniz? Ölmek için mi? Öldürmek içinse beni de öldürün. Ölmek içinse, emin olun ki sizden daha kolay, daha rahat ölürüm."